

AKSIYADORLIK TIJORAT BANKIDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH

Ilmiy rahbar: Sarimsaqov Doniyorbek Xamidovich

Andijon davlat texnika instituti

“Buxgalteriya hisobi va menejment” kafedrası dotsenti

Maxammadaliyev Izzatillo O‘tkirjon o‘g‘li

Andijon davlat texnika instituti

Menejment yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada aksiyadorlik tijorat banklarida innovatsion faoliyatni boshqarish hamda tashkil etish uchun zamonaviy yondashuvlar tahlil qilinadi. Maqolada sun‘iy intellekt, raqamli transformatsiya, blokcheyn va katta ma‘lumotlar tahlili kabi texnologiyalarning aksiyadorlik tijorat banklari xizmatlariga integratsiyasi ko‘rib chiqiladi. Turli xildagi innovatsion loyihalarni amalga oshirishda strategik rejalashtirish, xodimlar malakasini oshirish va mijozlar tajribasini yaxshilashning ahamiyati haqida so‘z boradi. Shu bilan birga, innovatsiyalarni joriy etish jarayonida xavf-xatarlarni boshqarish va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash masalalari o‘rganiladi. Maqola xalqaro tajribalarni tahlil qilish asosida O‘zbekiston bank sektorida innovatsion faoliyatni rivojlantirish bo‘yicha turli xil amaliy tavsiyalar taklif etadi.

Kalit so‘zlar: aksiyadorlik tijorat banklari, sun‘iy intellekt, raqamli transformatsiya, blokcheyn va katta ma‘lumotlar tahlili, innovatsion loyihalar.

Kirish. Aksiyadorlik tijorat banklarida innovatsion faoliyatni tashkil etish va boshqarish zamonaviy iqtisodiyotning muhim jihatlaridan biridir. Innovatsiyalar bank tizimining raqobatbardoshligini oshirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash

va mijozlar ehtiyojlariga moslashish imkoniyatini beradi. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir qator zamonaviy yondashuvlar mavjud.

Hozirgi kunda aksiyadorlik tijorat banklarida innovatsion faoliyatni tashkil etishda strategik rejalashtirish muhim ahamiyatga ega. Banklar o'z innovatsion strategiyalarini ishlab chiqishda bozor tendentsiyalarini, raqobatchilar faoliyatini va mijozlar ehtiyojlarini hisobga olishlari kerak [1]. Bu jarayonda analitik vositalar va ma'lumotlarni tahlil qilish metodologiyalari keng qo'llaniladi. Masalan, big data texnologiyalari yordamida banklar mijozlar xulq-atvorini o'rganish va ularning ehtiyojlarini aniq belgilash imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Innovatsion faoliyatni boshqarishda tashkilot ichidagi madaniyat ham muhim rol o'ynaydi. Banklarda innovatsiyalarni rag'batlantiruvchi muhit yaratish, xodimlarni yangi g'oyalar bilan chiqishga undash va ularning fikrlarini qadrlash zarur. Bu borada, banklar ichki innovatsion laboratoriyalar yoki inkubatorlar tashkil etishi mumkin, bu esa yangi g'oyalarni sinovdan o'tkazish va amaliyotga joriy etishga yordam beradi.

Raqamli transformatsiya avj olib borayotgan dunyoda texnologik innovatsiyalar bank faoliyatining ajralmas qismiga aylangan. Fintech kompaniyalari bilan hamkorlik qilish, yangi raqamli xizmatlar va mahsulotlarni ishlab chiqish banklarning raqobatbardoshligini oshiradi. Masalan, mobil banking, onlayn kreditlash va blokcheyn texnologiyalari banklar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, banklar kiberxavfsizlikka alohida e'tibor berishlari lozim, chunki raqamli xizmatlar bilan bog'liq xavflar ham ortib bormoqda. Mijozlarga yo'naltirilgan innovatsiyalarni amalga oshirish ham muhimdir. Banklar mijozlarning ehtiyojlarini chuqur o'rganib, ularga mos xizmatlarni taklif qilishlari kerak [2]. Shuningdek, xizmat ko'rsatish jarayonlarini soddalashtirish va mijozlarga qulaylik yaratish uchun raqamli platformalar ishlab chiqilishi zarur. Mijozlarga qulaylik yaratish orqali banklar ularning sadoqatini oshirishlari mumkin.

Xalqaro tajribalarni o'rganish va joriy etish ham innovatsion faoliyatni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Aksiadorlik tijorat banklari boshqa mamlakatlardagi muvaffaqiyatli innovatsion modellarni o'rganib, o'z sharoitlariga moslashtirib qo'llashlari mumkin. Bu jarayonda xalqaro moliya institutlari va konsalting kompaniyalari bilan hamkorlik qilish foydali bo'ladi. Natijada, aksiadorlik tijorat banklarida innovatsion faoliyatni tashkil etish va boshqarish zamonaviy yondashuvlar orqali amalga oshirilishi zarur. Strategik rejalashtirish, tashkilot ichidagi madaniyatni rivojlantirish, texnologik innovatsiyalarni joriy etish, mijozlarga yo'naltirilgan xizmatlarni taklif qilish va xalqaro tajribalarni o'rganish banklarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omillar hisoblanadi [3]. Ushbu yondashuvlar yordamida banklar nafaqat o'z faoliyatini samarali olib borishlari, balki mijozlar uchun yanada qulay va innovatsion xizmatlarni taqdim etishlari mumkin.

Raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, blokcheyn va katta ma'lumotlar tahlili kabi zamonaviy texnologiyalar bank xizmatlarini tubdan o'zgartirishga qodir. Ushbu texnologiyalar bank sektorida samaradorlikni oshirish, mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash va yangi biznes imkoniyatlarini yaratish uchun keng qo'llanilmoqda.

Raqamli transformatsiya banklar uchun muhim jarayon bo'lib, ularning operatsion tizimlarini raqamli platformalarga o'tkazishni anglatadi. Bu jarayon banklarning xizmatlarini yanada qulay va tezkor qilib taqdim etish imkonini beradi. Masalan, mobil banking va internet banking orqali mijozlar o'z hisob raqamlariga kirish, tranzaktsiyalarni amalga oshirish va boshqa ko'plab xizmatlardan foydalanishlari mumkin. Raqamli transformatsiya banklarga xarajatlarni kamaytirish va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt (SI) esa banklarda ma'lumotlarni tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirishda muhim rol o'ynaydi. SI yordamida banklar mijozlar haqidagi ma'lumotlarni yig'ib, ularni tahlil qilib, individual xizmatlarni

taklif etishlari mumkin. Masalan, SI asosida ishlovchi chat-botlar mijozlarga 24/7 xizmat ko'rsatib, ularning savollariga tezkor javob berishi mumkin. Bu nafaqat mijozlar uchun qulaylik yaratadi, balki bank xodimlarining ish yukini kamaytiradi.

Blokcheyn texnologiyasi esa moliya sohasida xavfsizlik va shaffoflikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Blokcheyn yordamida amalga oshiriladigan tranzaktsiyalar o'zaro bog'langan bloklar zanjirida saqlanadi, bu esa ularni o'zgartirish yoki soxtalashtirish imkoniyatini kamaytiradi. Banklar blokcheynni xalqaro pul o'tkazmalari, kreditlar va boshqa moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirishda qo'llash orqali xarajatlarni kamaytirishi va tranzaktsiyalarni tezlashtirishi mumkin.

Katta ma'lumotlar tahlili esa banklarga mijozlar xulq-atvorini tushunish va ularga mos xizmatlarni taklif etishda yordam beradi. Banklar katta ma'lumotlarni tahlil qilish orqali mijozlarning xarid qilish odatlari, moliyaviy holati va ehtiyojlarini aniqlashlari mumkin. Bu esa banklarga marketing strategiyalarini yanada samarali ishlab chiqish imkonini beradi. Misol uchun, ma'lumotlarni tahlil qilish orqali bank yangi mahsulot yoki xizmatlarni taqdim etishda mijozlarning qiziqishlarini oldindan bilib olishlari mumkin. Bu texnologiyalar integratsiyasi bank xizmatlarini yanada raqobatbardosh qiladi. Mijozlarga taqdim etilayotgan xizmatlar sifatini oshirish va ularning ehtiyojlariga moslashtirish orqali banklar bozor ulushini kengaytirishi mumkin. Bunday integratsiya nafaqat banklar uchun, balki mijozlar uchun ham foydali bo'ladi, chunki ular yanada qulay va samarali xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Innovatsion loyihalarni amalga oshirishda strategik rejalashtirish, xodimlar malakasini oshirish va mijozlar tajribasini yaxshilash har bir tashkilotning muvaffaqiyati uchun muhim omillar hisoblanadi [4]. Ushbu uchta jihat bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning har biri innovatsion jarayonlarni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

Strategik rejalashtirish - bu tashkilotning uzoq muddatli maqsadlari va yoʻnalishlarini belgilab beruvchi jarayon. Innovatsion loyihalarni amalga oshirishda strategik rejalashtirish zarurati shundaki, bu jarayon tashkilotga oʻz resurslarini toʻgʻri taqsimlash va maqsadlariga erishish uchun aniq yoʻl xaritasini yaratishga yordam beradi. Strategik rejalashtirish orqali tashkilot innovatsion gʻoyalarni aniqlaydi, ularni baholaydi va amalga oshirish uchun zarur boʻlgan resurslarni belgilaydi. Bu jarayon, shuningdek, bozor tendentsiyalarini oʻrganish va raqobatchilarni tahlil qilish imkoniyatini yaratadi, bu esa innovatsion loyihalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini taʼminlaydi.

Innovatsion loyihalarni amalga oshirishda xodimlar malakasini oshirish ham juda muhimdir. Har qanday innovatsion loyiha yangi bilim va koʻnikmalarni talab qiladi. Xodimlarning malakasini oshirish orqali tashkilot oʻz jamoasining professional darajasini yuqori darajada saqlab qoladi. Bu esa innovatsion gʻoyalarni amalga oshirishda xodimlarning ishtirokini oshiradi va ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi [5]. Malaka oshirish dasturlari, seminarlar va treninglar orqali xodimlar yangi texnologiyalar va metodologiyalar bilan tanishadilar, bu esa ularning ish samaradorligini oshiradi. Natijada, xodimlar innovatsion jarayonlarga yanada faol jalb etiladi va tashkilotning umumiy muvaffaqiyatiga hissa qoʻshadilar. Bundan tashqari, mijozlar tajribasini yaxshilash ham innovatsion loyihalarni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Mijozlar, har qanday biznesning asosiy aktivlari boʻlib, ularning ehtiyojlari va talablarini tushunish tashkilotning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarurdir. Mijozlarga qulaylik yaratish va ularning tajribasini yaxshilash orqali tashkilot oʻz mahsulotlari yoki xizmatlariga boʻlgan talabni oshirishi mumkin. Mijozlarning fikrlarini tinglash, ularning tajribalarini oʻrganish va takliflarini inobatga olish orqali innovatsion loyihalar yanada samarali boʻlishi mumkin. Masalan, yangi mahsulot yoki xizmatni ishlab chiqishda mijozlar bilan muloqot qilish, ularning fikrlarini

inobatga olish va kerakli o'zgarishlarni kiritish orqali tashkilot o'z mahsulotlarini bozorda muvaffaqiyatli taqdim etishi mumkin.

Ushbu uchta jihat – strategik rejalashtirish, xodimlar malakasini oshirish va mijozlar tajribasini yaxshilash – bir-birini to'ldiradi. Strategik rejalashtirish orqali tashkilot o'z maqsadlarini belgilaydi va ularga erishish yo'lida xodimlar malakasini oshirishga e'tibor beradi. Xodimlarning malakasi esa innovatsion jarayonlarga yangilik kiritishga yordam beradi. Mijozlar tajribasini yaxshilash esa tashkilotning bozor raqobatbardoshligini oshiradi va uning muvaffaqiyatiga hissa qo'shadi.

O'zbekiston bank sektorida innovatsion faoliyatni rivojlantirish, global tendentsiyalar va xalqaro tajribalarni tahlil qilish asosida bir qator amaliy tavsiyalarni ishlab chiqish mumkin [6]. Bugungi kunda bank sektori raqobatbardoshligini oshirish va mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash uchun innovatsion yechimlarni joriy etish zarur. Quyida keltirilgan tavsiyalar xalqaro tajribalarni hisobga olgan holda O'zbekiston bank sektorining innovatsion faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan:

- O'zbekiston banklari raqamli transformatsiya jarayonini tezlashtirishlari kerak. Bu jarayon doirasida mobil banking, internet banking va boshqa raqamli xizmatlarni takomillashtirish muhimdir. Masalan, Yevropa va Osiyo mamlakatlarida banklar mijozlarga qulaylik yaratish maqsadida mobil ilovalar orqali turli moliyaviy xizmatlar, masalan, kredit olish va hisob-kitoblarni amalga oshirish imkoniyatlarini taqdim etmoqda. O'zbekistonda ham shunga o'xshash xizmatlarni kengaytirish va mijozlarga qulay interfeyslar yaratish zarur.

- Fintech kompaniyalari bilan hamkorlik O'zbekiston banklariga innovatsion yechimlarni tezda joriy etishga yordam beradi. Xalqaro tajribalarda ko'plab banklar fintech startaplar bilan hamkorlik qilib, yangi xizmatlar va mahsulotlarni ishlab chiqmoqda. O'zbekiston banklari ham fintech ekotizimiga qo'shilib, yangi texnologiyalarni o'z xizmatlariga integratsiya qilishlari lozim. Bu

orqali banklar o'z xizmatlarini yanada raqobatbardosh va samarali qilishlari mumkin.

– Ma'lumotlarni tahlil qilish va big data texnologiyalaridan foydalanish banklarning mijozlarga xizmat ko'rsatishda individual yondashuvni amalga oshirish imkonini beradi. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, banklar mijozlar ma'lumotlarini tahlil qilib, ularga moslashtirilgan takliflar va xizmatlarni taqdim etish orqali xarajatlarni kamaytirishi va daromadlarni oshirishi mumkin. O'zbekiston banklari ham bu jarayonda ilg'or analitik vositalardan foydalanishni yo'lga qo'yishlari kerak.

– Banklarda innovatsion madaniyatni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion g'oyalarni rag'batlantirish va xodimlarni ijodkorlikka undash orqali banklar o'z ichki imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin. O'zbekiston banklari xodimlar uchun innovatsion dasturlar va treninglar tashkil etishi, shuningdek, g'oyalar uchun mukofot tizimini joriy etishlari lozim.

– Mijozlar bilan samarali muloqot qilish innovatsion faoliyatni rivojlantirishda muhim omildir. Banklar mijozlarning fikrlarini eshitish, ularning ehtiyojlarini tushunish va xizmatlarni shu asosda takomillashtirishlari zarur. O'zbekiston banklari mijozlar bilan aloqalarni yaxshilash uchun so'rovnomalar, fokus-gruhlar va boshqa interaktiv usullarni qo'llashlari mumkin.

– O'zbekiston banklari xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirishi kerak. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, global moliya tashkilotlari bilan hamkorlik orqali banklar yangi texnologiyalar, bilim va resurslarga ega bo'ladi. Bu esa innovatsion faoliyatni rivojlantirishda yordam beradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, aksiyadorlik tijorat banklarida innovatsion faoliyatni tashkil etish va boshqarish moliya sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun muhim omil hisoblanadi. Innovatsiyalar banklarning xizmat ko'rsatish

sifatini oshirish, raqobatbardoshligini mustahkamlash va mijozlar ehtiyojlariga tezda moslashish imkonini beradi. Maqolada taqdim etilgan strategiyalar, jumladan, raqamli texnologiyalarni joriy etish, fintech kompaniyalari bilan hamkorlik, ma'lumotlarni tahlil qilish va innovatsion madaniyatni rivojlantirish, banklarning innovatsion faoliyatini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Bunday yondashuvlar orqali aksiyadorlik tijorat banklari o'z xizmatlarini takomillashtirib, yangi bozor imkoniyatlarini kashf etishlari mumkin. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik va mijozlar bilan samarali muloqot innovatsion g'oyalarni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, aksiyadorlik tijorat banklari innovatsion faoliyatni rivojlantirishga e'tibor qaratgan holda, moliya bozorida raqobatbardoshligini oshirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda muvaffaqiyatga erishishlari mumkin. Natijada, innovatsion faoliyat O'zbekiston aksiyadorlik tijorat banklarining kelajagi uchun asosiy ustuvor vazifalardan biriga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kadrallyev T. M., Sayfiddinov I. F. Tijorat banklari faoliyatini tartibga solish va nazorati. Darslik / T.: "Iqtisod-Moliya", 2019 yil,- 304 b.
2. Karaliyev T.M.Tijorat banklari faoliyati tahlili. O'quv qo'llanma. Karaliyev T.M. va boshqalar. Toshkent Moliya instituti. «Iqtisod-Moliya», 2013-y. –192 b.
3. Bahodirovich X. B. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISH //ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 271-277.
4. Baxriddin o'g'li, Jovliyev Xusniddin. "TIJORAT BANKLARI XIZMATLARINING TRANSFORMATSIYASI." *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting* 4.03 (2024): 119-122.

5. Ne'matovna, Xolboyeva Behruza. "OZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TIJORAT BANKLARNING AHAMIYATI VA REYTINGI." *Pedagogs* 82.1 (2025): 339-341.

6. Neymatovna, Madraximova Gulmira. "TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI BAHOLASHDA BANK BALANSINING AHAMIYATI VA UNING TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH." *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ* 62.5 (2025): 403-412.